

Rapport 2020:24

Länsstyrelsen
Stockholm

Lönar det sig med våldsförebyggande arbete?

Samhällesekonomisk analys av tvärasektoriellt främjande
och förebyggande arbete i **Botkyrka kommun**

Länsstyrelsen
Stockholm

Karolinska
Institutet

UPPSALA
UNIVERSITET

BOTKYRKA KOMMUN

Författare: Camilla Nystrand, Mihretab Gebreslassie, Inna Feldman, Uppsala Universitet

För mer information kontakta
Länsstyrelsens enhet för social utveckling
Tfn: 010-223 10 00

Foto: Mostphotos

Utgivningsår: 2020

ISBN: 978-91-7937-055-8

Du hittar rapporten på vår webbplats www.lansstyrelsen.se/stockholm

Förord

Agenda 2030 och de överlappande folkhälsopolitiska målen innefattar bland annat det tidiga livets villkor, utbildning, arbete, inkomst och försörjningsmöjligheter, boende, levnadsvanor, delaktighet och en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård [1]. Det lokala folkhälsoarbetet är ofta komplext och involverar många olika aspekter, förhållanden och aktörer. Därmed finns möjligheter, och ett stort värde, av att arbeta tvärssektoriellt med frågorna för att uppnå största möjliga effekt för samhället och invånarna. För att stärka de lokala förutsättningarna för detta arbete har Länsstyrelsen i Stockholms län under åren 2019–2020 inlett ett fördjupat samarbete med fyra kommuner i länet: Sigtuna, Lidingö, Norrtälje och Botkyrka. Respektive kommun har i dialog med länsstyrelsen identifierat och formulerat ett antal punkter för fördjupad samverkan. Prioriteringarna har formaliserats i samverkansavtal mellan länsstyrelsen och respektive kommun. Samverkan har i varierande utsträckning skett tillsammans med CES (Region Stockholm), Uppdrag psykisk hälsa Stockholms län samt Uppsala universitet.

För Botkyrka och Norrtälje kommun gällde prioriteringarna bland annat kunskap om huruvida det förebyggande arbete kan leda till framtida ekonomiska besparingar. Denna sammanfattande rapport syftar till att besvara den frågan med fokus på det förebyggande arbete som bedrivs i Botkyrka kommun. För den som vill fördjupa sig i alla de indikatorer som forskarna tagit i beaktande finns även en längre forskningsrapport. Samtliga indikatorer som utgör grunden till den hälsoekonomiska analysen är dock inkluderade i denna rapport. Motsvarande sammanfattning och fördjupning finns även att ta del av gällande arbetet i Norrtälje kommun.

Beräkningar och analys har utförts av forskarna Camilla Nystrand, Mihretab Gebreslassie och Inna Feldman vid Institutionen för folkhälsa och vårdvetenskap vid Uppsala universitet. Arbetet har letts av docent Inna Feldman.

Denna sammanfattning av resultaten har tagits fram i samverkan med Botkyrka kommun, Karolinska Institutet och Länsstyrelsen i Stockholms län.

Länsstyrelsen Stockholms förhoppning är att detta arbete kan bidra till att öka och sprida kunskap om värdet av ett kommunalt främjande och förebyggande arbete sett ur ett vinstperspektiv: både för individens hälsa och utveckling och för framtida besparingar i kronor och ören.

Innehåll

Förord	3
Innehåll chf uppdaterar	4
Bakgrund och syfte	6
Botkyrka kommun	7
Botkyrka i siffror	7
Folkhälsoarbetet i Botkyrka kommun – fokus på våldsprevention	8
Våldspreventivt center	8
Den socioekologiska modellen	9
Teoretiska utgångspunkter och förändringsidéer	11
Våldsförebyggande insatser i kommunen	11
Vad går att räkna på?	15
Resultat	17
Ekonomisk utvärdering	19
Ekonomiska analyser.....	19
Ekonomiska utfall.....	20
Hur presenterar vi resultaten?	21
Effekter av det förebyggande arbetet	21
Trygghet i skolan	21
Brott och våld i skolan.....	23
Kostnader för de förebyggande insatserna	24
Beräkningar av ekonomisk lönsamhet	25
Diskussion	26
De undvikna kostnaderna är större	27
Råd till kommuner om systematisk uppföljning.....	29
Slutsatser	30

Foto: Anja Callius / One Eyed Ink AB / Botkyrka kommun

Bakgrund och syfte

Befolkningens hälsa och välmående påverkas av en rad olika faktorer vilka kan ses som ett resultat av individens relation och interaktion med samhället. Dessa villkor och förutsättningar inkluderas i vad som ofta benämns som hälsans bestämningsfaktorer [2]. Bestämningsfaktorerna kan delas in i skydds- och riskfaktorer. Skyddsfaktorer är förhållanden som ökar personens motståndskraft mot ohälsa och social problematik. Riskfaktorer är däremot omständigheter som ökar sannolikheten för att problem utvecklas. Vissa av dessa faktorer kan användas som indikatorer för att följa upp och utvärdera förebyggande och främjande folkhälsoarbete.

Forskning visar att det finns gemensamma bestämningsfaktorer samt skydds- och riskfaktorer för flera av de utmaningar samhället står inför. Till exempel är beteendeproblem i ung ålder en välkänd riskfaktor för bland annat dåliga skolresultat, svårigheter med relationer, kriminalitet och substansberoende [3, 4]. Utifrån forskning vet vi att dessa problem är kostsamma, både för individer, deras familjer och för de flesta samhällsaktörer.

Med detta tankesätt går man från att se satsningar inom offentlig sektor som enbart kostnader, till att betrakta dem som investeringar i individer och samhället på sikt.

Förebyggande insatser för att minska förekomst av riskfaktorer kan därför ha livslånga effekter, både gällande individens förutsättningar men också på samhällsekonomin. Därför kan man räkna på framtida vinster relaterade till dagens kostnader för insatser. Med detta tankesätt går man från att se satsningar inom offentlig sektor som enbart kostnader, till att betrakta dem som investeringar i individer och samhället på sikt [5]. Tidigare forskning visar att insatser för barn och unga kan leda till framtida besparingar som tillfaller andra aktörer eller förvaltningar än de som ursprungligen stod för kostnaden [6, 7] och därför är ett tvärsektoriellt synsätt viktigt för att synliggöra hur investeringar och avkastning fördelas.

Att investera i främjande och förebyggande insatser, samtidigt som samhällets resurser är begränsade, medför att prioriteringar måste göras. I det arbetet kan ekonomiska synsätt och metoder bidra till ett beslutsunderlag för att nå de långsiktiga målen om en god och jämlik hälsa.

Denna rapport är ett försök att göra just ekonomiska beräkningar på de förebyggande insatserna i Botkyrka kommun för att ge indikationer på om arbetet kan bidra till framtida kostnadsbesparingar och därmed utgöra ett stöd för det fortsatta arbetet i kommunen, samt ge inspiration till andra kommuner i deras arbete.

Botkyrka kommun

Botkyrka i siffror

Med cirka 95 000 invånare är Botkyrka den femte största kommunen i länet. Kommunen avviker från flertal övriga kommuner både vad gäller befolkningssammansättning och socioekonomiska faktorer. Botkyrka har exempelvis en yngre befolkning än länet som helhet och en större andel med utländsk bakgrund. 31 procent [8] av befolkningen i kommunen har en eftergymnasial utbildning jämfört med 45 procent i hela länet. Det råder stora skillnader mellan olika stadsdelar inom kommunen. Andelen förvärvsarbete i Fittja uppgick 2017 till cirka 62 procent att jämföras med Tullinge med över 85 procent. Fittja har den största andelen med utrikes bakgrund, 92 procent, och Vårsta-Grödinge den lägsta andelen med drygt 20 procent.

Överlag indikerar flertalet av alla olika folkhälsorelaterade mått på en svårare situation i Botkyrka jämfört med länet som helhet. Det gäller såväl socioekonomi, ohälsotal, barns uppväxtvillkor och hälsa, levnadsvanor, demokrati, inflytande och tillit. Trots dessa skillnader tyder det mesta på att utvecklingen går i samma riktning i Botkyrka som för flertalet andra kommuner i länet.

När det gäller anmälda misshandelsfall ligger nivåerna något högre i Botkyrka än genomsnittet i länet, och det gäller framförallt vissa områden i kommunen [9]. Däremot är det totala antalet anmälda brott (per 100 000 invånare) lägre i Botkyrka än i länet som helhet.

Dessa sammantaget ganska betydande skillnader i folkhälsotal mellan Botkyrka och andra kommuner i länet bör man ha i åtanke vid tolkning av utfall av olika främjande och förebyggande insatser. Vidare bör det poängteras att många av de insatser som genomförs och som analyseras i denna rapport i stor utsträckning bedrivits i de delar av Botkyrka som är särskilt problemtungda och utsatta. Sannolikt behövs större ansträngningar i Botkyrka för att nå samma genomslag och effekt jämfört med kommuner med mer gynnsamma folkhälsoförhållanden.

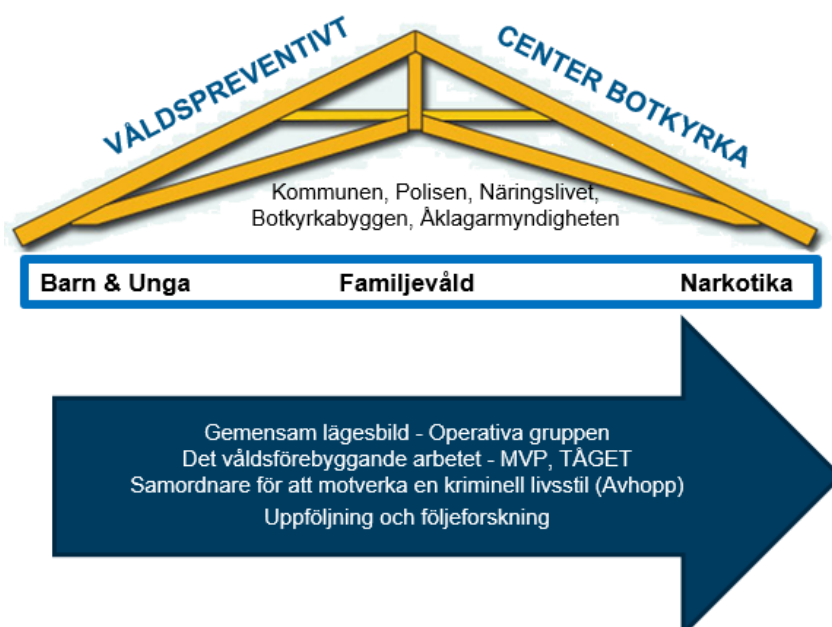
I en sammanställning av forskare vid Karolinska Institutet gällande lokala förutsättningar för ett brett hälsofrämjande och förebyggande arbete uppvisar Botkyrka den högsta nivån av samtliga 21 studerade kommuner i länet. Det finns en långsiktighet och en tydlig prioritering i kommunens mål och budget samt en politisk förankring av folkhälsoarbetet i kommunen. Vidare finns sedan lång tid tillbaka kompetens och tydligt fokus i organisationen att arbeta med jämlikhetsfrågor och tidigt förebyggande arbete. Ingen annan av de övriga 20 analyserade kommunerna i länet ligger närmare ett "hälsa i alla politikområden-perspektiv".

Folkhälsoarbetet i Botkyrka kommun – fokus på våldsprevention

Det främjande och förebyggande arbetet i kommunen inleddes 2012 och har utformats utifrån den lokala problembilden. Lokala data och signaler från skolan, fritidsverksamheten samt från unga själva i kommunen indikerade att det rådde ett hårt klimat bland barn och unga. Dessutom visade socialtjänstens egna bokslut att våldsinslag var vanligt barn-och ungdomsärenden. För att göra något åt dessa problem påbörjades ett tvärsektorielt främjande och förebyggande arbete i kommunen. Utveckling av samverkan mellan flertalet förvaltningar och relevanta aktörer har lett till att kommunen tagit in och vidareutvecklat en rad olika främjande och förebyggande insatser. En stor del av arbetet har varit fokuserat på barn och ungdomar i kommunen med insatser i förskola, grundskola och gymnasium.

Våldspreventivt center

Idag samordnas det våldsförebyggande arbetet i kommunen av Våldspreventivt center (VPC). Syftet med centret är att nå bättre effekt av det våldsförebyggande arbetet genom intensifierad samordning mellan olika aktörer. Samordningen som VPC arbetar med innebär både samorganisering och samlokalisering av verksamheter, som arbetar med insatser på olika preventionsnivåer och ett gemensamt grepp om kunskapsutveckling för att nå längre och skapa en bättre livsmiljö för invånarna i kommunen.

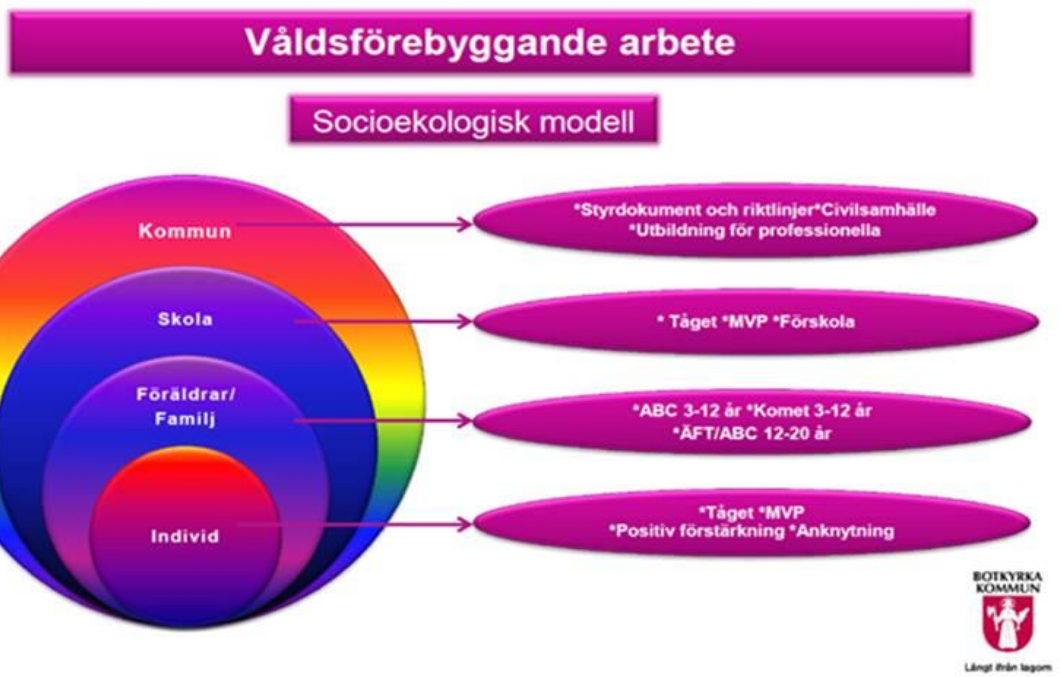
Våldspreventivt center kan beskrivas som ett paraply som omfattar tre delar:

- Kluster 1: Arbetar med kriminalitet och det faktiska våldet. Gemensamma utsättningar kring familjevåld där polis, socialtjänst och Åklagarmyndigheten samverkar. Här bedrivs även ett arbete med fler brottsbekämpande myndigheter för att stävja välfärdsbrott, oegentligheter, jäv och korruption. Inom kluster 1 finns även två samordnare mot kriminell sysselsättning.
- Kluster 2: Arbetar med det våldsförebyggande arbetet genom en helakommunen-ansats. Det våldsförebyggande arbetet ska implementeras brett i såväl förskola, skola, socialtjänst, polis, räddningstjänst och civilsamhälle.
- Kluster 3: Arbetar med kunskap och metodutveckling samt forskning och uppföljning. Detta sker genom samverkan med civilsamhälle och näringsliv samt med myndigheter och högskolor. Arbetet inom kluster 3 syftar även till att möjliggöra för statliga myndigheter att långsiktigt och strukturerat samverka med lokala aktörer.

Kommunfullmäktige har beslutat att det våldsförebyggande arbetet ska bedrivas och finansieras inom ramen för ordinarie verksamhet för att säkerställa långsiktighet i arbetet. Därför ska det även vara förankrat i kommunens samverkansforum för socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen, i kommunledningsförvaltningen samt i kommunstyrelsen. Arbetet bygger på en samverkan mellan socialtjänsten, förskolan, fritidsverksamheten, grundskolan, polisen, räddningstjänsten och aktörer i civilsamhället och samordnas under VPC-strukturen. Initialt handlade det om kompetensutveckling av strategiska personer inom förebyggande-sektionen, men i takt med att insatser har utvecklats och implementerats har målgruppen för de kompetenshöjande insatserna vidgats. Nu omfattas såväl strateger och chefer inom kommunledningsförvaltningen som professionella som arbetar med unga bland de samverkande aktörerna. Även berörd personal inom externa verksamheter involveras i arbetet, exempelvis landstingspersonal, polis och räddningstjänst. Målbilden är att samtliga personer som arbetar inom de berörda verksamheterna samt i beslutsfattande roller ska ha en gemensam kunskapsgrund och förståelse för våld och de bärande förändringsidéerna i det förebyggande arbetet.

Den socioekologiska modellen

Det våldsförebyggande arbetet i kommunen utgår från den socioekologiska modellen som bygger på en sammanställning av biologiska, sociala, kulturella, ekonomiska och politiska aspekter som påverkar skydds- och riskfaktorer för våld. Modellen används dels för att visa på riskfaktorer för våld, och dels för att tydliggöra behovet av att verka på olika nivåer för större effekt av det våldsförebyggande arbetet. En intervention kan därmed återfinnas på en nivå men utmana riskfaktorer som finns på flera andra nivåer i den socioekologiska modellen[10].

Figuren visar den socioekologiska modellen tolkad av Botkyrka kommun.
Källa: Botkyrka kommun.

Kommentar till bilden av socioekologiska modellen:

På kommunal nivå finner vi bland annat styrdokument och riktlinjer som påverkar förutsättningar och möjligheter för det våldsförebyggande arbetet. Där finns även utbildningar till professionella med syftet att få en samsyn av vad våld är. På nästa nivå finns bland annat de våldsförebyggande skolprogrammen Mentors in Violence Prevention (MVP) och TÅGET. MVP riktas till elever i årskurs 6 och årskurs 9 medan TÅGET riktas till de yngre eleverna i årskurs F-5. På denna nivå finns också det våldsförebyggande arbetet i förskolan. På familjenivån finns bland annat insatser i form av föräldrastödsprogram som ABC och Komet. På individnivån återfinns vi de våldsförebyggande programmen MVP och TÅGET då de även stärker skyddsfaktorer och motverkar riskfaktorer som finns på individnivå.

Målet med det våldsförebyggande arbetet i kommunen är att involvera befintliga aktörer på olika arenor som kan genomföra förebyggande insatser på olika nivåer i den socioekologiska modellen. Den socioekologiska modellen tydliggör också hur alla nivåer hänger ihop och är en del av ett större sammanhang. Modellen har hjälpt kommunen i arbetet med att identifiera insatser och aktiviteter de behöver komplettera med, som exempelvis föräldrastödet. Genom att introducera föräldrastödsprogram i samband med TÅGET har de även nått ut till fler föräldrar.

Teoretiska utgångspunkter och förändringsidéer

Åskådarperspektivet och sociala normer gällande genus och våld är två framträdande förklaringsmodeller för mobbning och våld. Åskådarperspektivet handlar om vad som påverkar förmågan att agera och handla innan, under eller efter en våldssituation uppstår. Sociala normer som uppmuntrar eller accepterar våld eller mobbning kan också ligga till grund för både utförande av mobbning och våld samt ingripande. Utifrån könsnormer kan olika förväntningar läggas på hur pojkar och flickor ska eller kan agera. De kan också påverka hur vuxna agerar vid åsyn av våldshandlingar, beroende på om det är pojkar eller flickor som är inblandade i en given situation. Forskning har också visat att våldsbrott, inte minst våld i nära relation och sexuellt våld, är relaterat till maskulina könsnormer [11-15].

Att utsätta andra eller själv utsättas för aggressivt beteende, både i form av psykiskt eller fysiskt våld, har långtgående effekter för individen och samhället. En gedigen forskningsgrund visar att beteendeproblem i tidig ålder, såsom aggressiva beteenden, inte bara riskerar att fortsätta med åldern, utan också eskalera. Beteendeproblem är också en riskfaktor för problem med sociala relationer, skolprestation och framtida arbete [3, 16-19]. Personer som utsatts för kränkande behandling och mobbning har en ökad risk för depression, ångest och suicid [20].

De insatser som man tagit in och vidareutvecklat i skolan i Botkyrka kommun (MVP och TÅGET) bygger på förändringsidéer med grund i både åskådar- och genusperspektivet. Genom att arbeta utifrån dessa med barn och ungdomar i skolan är förhoppningen att kunna förändra tankemönster och normer som i sin tur påverkar beteenden och därmed förebygger och minskar brott och våld samt ökar upplevelsen av trygghet. Detta i sin tur kan leda till bättre skolprestation och skolresultat [21], vilket bland annat har en inverkan på arbetsmarknaden och framtida brottslighet [22-24]. Utifrån en socioekologisk aspekt är ambitionen även att kommunen ökar sitt attraktionsvärde, vilket kan bidra till att personer vill stanna kvar alternativt återvända till sina uppväxtområden. Dessa personers kunskap blir i sin tur en positiv bas i framtida föräldraskap.

Våldsförebyggande insatser i kommunen

Det våldsförebyggande arbetet som bedrivs inom Våldspreventivt center (kluster 2) och som ingår i denna rapport baseras på följande fyra principer:

- Anknytning – vikten av goda och hållbara relationer
- Utmana stereotypa könsnormer
- Ledarskap – vill inspirera till ledarskap och goda förebilder
- Åskådarperspektiv – vill inspirera till ledarskap och aktiva åskådare.

Foto: Anders Löwdin / Botkyrka kommun

Arbetet bedrivs genom en hela-kommunen-ansats vilket innebär att det ska implementeras brett i såväl förskola, skola, socialtjänst, polis, räddningstjänst och civilsamhälle. Implementeringen görs bland annat genom fortbildning till personal i verksamheter som möter barn, unga och föräldrar. Vidare har alla skolor uppdrag att arbeta våldsförebyggande, vilket på ett flertal skolor görs genom de universella programmen TÅGET och MVP som syftar till att stärka trygghet och skapa en bättre arbetsmiljö för både elever och lärare.

Tabell 1. Insatser som ingår i det förebyggande arbetet med fokus på våldsprevention. I tabell 1 sammanfattas de främjande och förebyggande insatser som implementerats i Botkyrka kommun.

Insats	Kort beskrivning	Vad säger forskningen? – Evidens	Förväntade resultat	Vad kan förväntas på längre sikt
MVP	Universell insats för årskurs 6 och årskurs 9 med syftet att förebygga kränkande behandling och våld genom: <ul style="list-style-type: none"> – att förstå och förändra stereotypa genusnormer – skapa högre medvetenhet kring vad som kan definieras som våld – skapa aktiva åskådare. 	<u>Elever</u> har: <ul style="list-style-type: none"> – högre medvetenhet och kunskap kring könsstereotyp våld – visat på bättre attityder kring våld – i större utsträckning agerat som aktiva åskådare vid våldshandling [25]. 	<ul style="list-style-type: none"> – Potentiellt fler rapporteringar om brott till polis eller incidentrapporter i skolan till följd av ökad medvetenhet och fler aktiva åskådare. – Ökad studiero. – Förändrade könsnormer. – Ökad trygghet. 	<ul style="list-style-type: none"> – Minskad brottslighet. – Bättre skolprestation. – Utökad kunskap utifrån LP mål om sociala värderingar och värdegrundsarbete. – Ökad tilltro till samhällsinstitutioner för att motverka parallella samhällsstrukturer.
TÅGET	Universell insats för barn i årskurs F-5 som bygger på samma förändringsidéer som MVP, med innehåll från bland annat ABC föräldraträffar. Syftar till att: <ul style="list-style-type: none"> – aktivera åskådare – utmana normer kring våld och stereotypa könsnormer – uppmuntra ledarskap som leder till delaktighet för barn – skapa en god anknytning till vuxna. 	Skolpersonal har upplevt att: <ul style="list-style-type: none"> – trygghet bland elever ökat – problematik kring mobbning/slagsmål har minskat [26]. 	<ul style="list-style-type: none"> – Minskad mobbning / kränkningar utifrån flera aktiva åskådare och förändrade könsnormer (men fler rapporteringar i och med ökad medvetenhet). – Ökad trygghet inom skolans miljöer. – Ökad tillit till vuxenvärlden. – Ökad studiero. 	<ul style="list-style-type: none"> – Minskat antal kränkningar. – Bättre skolprestation.
ABC	Universellt föräldraskapsstödsprogram för föräldrar med barn i åldern 3–12 år. Syftar till att: <ul style="list-style-type: none"> – stärka föräldrars tilltro till sin egen föräldraförmåga – främja barnens positiva utveckling. 	<u>Föräldrar</u> har upplevt: <ul style="list-style-type: none"> – ökad tilltro till sin förmåga som förälder – förbättring av barnens och föräldrars hälsa (livskvalitet) [27]. 	<ul style="list-style-type: none"> – Stärkt föräldra-barn anknytning. – Fler strategier hos föräldrar för att stärka en positiv utveckling hos barn. – Utökad nätverk för föräldrar. 	<ul style="list-style-type: none"> – Ökad livskvalitet. – Minskad stress. – Ökat välbefinnande.

Forts. tabell 1.

Insats	Kort beskrivning	Vad säger forskning? – Evidens	Förväntade resultat	Vad kan förväntas på längre sikt
Utbildningspaket i förskola ("Vad är våld", "Oro för barn", "Våld i nära relation")	Riktat mot förskolans personal med fokus på att uppmärksamma och fördjupa personalens kunskaper om våld, hur handlingsplanen ser ut vid misstanke om våld, samt kunskap om våld i nära relation.	Ingen utvärdering utförd.	– Fler anmälningar till Socialtjänsten i och med ökad medvetenhet och kunskap.	– Ökat fysiskt och psykiskt välmående bland barn.
EST	Kunskapsbaserad och systematisk brottsprevention på stadsdelsnivå. Medverkande parter (polis, kommun, bostadsbolag) samlar kontinuerligt in information, skapar gemensamma lägesbilder för avvikelser, föreslår eller bestämmer åtgärder, informerar berörda, genomför och utvärderar insatser samt gör analyser och nya prioriteringar.	– Mindre negativ utveckling av skadegörelse. – Färre rapporter om öppen droghandel [28].	– Snabbare och mer behovs- anpassade insatser. – Ökad trygghet. – Identifiera långsiktiga prioriteringar för samverkan mellan kommun, Botkyrkabyggen och polis.	– Minskad brottslighet.

Förkortningar: ABC = Alla Barn i Centrum, EST= Effektiv samverkan för trygghet, MVP = Mentors in Violence Prevention.

Vad går att räkna på?

Samband mellan insatsen, förväntat resultat och långsiktiga utfall samt eventuella ekonomiska konsekvenser kan beskrivas som en kedja. Denna kedja förklaras utifrån vedertagen forskning. Vi antar därför att denna typ av förändringsteori kan ligga till grund för de förändringar i uppföljningsindikatorer och i vissa fall ekonomiska konsekvenser som vi ser senare i rapporten.

Dessa typer av vedertagna antaganden används regelbundet vid skattningar av långsiktiga ekonomiska konsekvenser [29, 30].

Därför är denna rapport unik av sitt slag, då det finns ytterst få exempel av samhällsekonomiska analyser av kommunalt arbete.

Samhällsekonomiska analyser av övergripande förebyggande kommunalt arbete är sällsynta. Därför är denna rapport unik av sitt slag, då det finns ytterst få exempel av samhällsekonomiska analyser av kommunalt arbete.

Några faktorer som bidrar till svårigheter att fastställa orsakssamband mellan insats, utfall och kostnader och samhällsbesparingar är

- att kommuner sällan följer upp indikatorer som är relevanta för att beräkna samhällskostnader,
- att förebyggande insatser ofta implementeras brett och
- att kontrollgrupper därför saknas.

Samtidigt kan det vara komplext att mäta hälsa, vilket gör det svårt att bedöma eventuella förändringar som en direkt konsekvens av det kommunala arbetet. Eftersom komplett information eller långsiktiga uppföljningar ofta inte är tillgängliga är det vanligt med antaganden om målpopulationen, effekter och konsekvenser i samhällsekonomiska beräkningar. Utvärderingar av kommunalt arbete bidrar därför till att ännu fler och större antaganden måste göras. Är man dock medveten om dessa antaganden och utgår ifrån att resultaten *förutsätter* att dessa antaganden stämmer, kan man göra ekonomiska analyser av kommunalt arbete för att få en *indikation* på de potentiella kostnadskonsekvenser som arbetet leder till.

Resultat Botkyrka kommun

Resultat

Denna rapport är baserad på statistik från Botkyrka kommun. Främst bygger den på tvärsnittsdata, med varierande tidsperspektiv beroende på tillgång till data. Ett eller flera mättillfällen innan insatserna i Botkyrka implementerades har använts, samt ett mättillfälle som ligger några år efter implementeringen som påbörjades runt år 2014–2015. Detta för att kunna jämföra indikatorer innan och efter insatserna. Fokus är specifikt på insatserna som getts till barn och unga (MVP, TÅGET, ABC) utifrån tillgång till statistik. Vidare har en övergripande skattning genomförts relaterad till ungdomsbrottslighet och skolprestation samt analyser med fokus på

- Botkyrka kommun över tid, eller
- insatsskolor (MVP och TÅGET-skolor) i jämförelse med övriga skolor i kommunen.

I denna rapport presenteras ett urval av alla indikatorer som tagits i beaktning men samtliga indikatorer som utgör en grund för den hälsoekonomiska analysen är presenterade.

Då man inte använt sig av en kontrollgrupp vid implementering av insatserna i kommunen och inte följt upp samma individer över tid, har inget orsaks-samband kunnat utrönas mellan insatser och utfall – vi vet alltså inte om det är insatserna eller något annat som bidragit till den utveckling vi sett. En ytterligare brist är att inverkan av exempelvis utbildningspaketet för förskolepedagoger, Effektiv Samverkan för Trygghet (EST) eller affischkampanjer inte kunnat skattas då relevanta indikatorer saknats för uppföljning av just dessa.

Inga specifika kostnader kopplade till uppföljningsindikatorerna har kunnat skattas för just Botkyrka kommun, vilket innebär att nationella skattningar använts i dess ställe. Detta kan innebära att faktiska kostnader kan komma att se annorlunda ut. Indikatorerna har sedan kopplats ihop med samhälls-ekonomiska utfall. I möjligaste mån har direkta kostnadskonsekvenser skattats för de indikatorer som hämtats från statistik, men även länkats till långsiktiga ekonomiska konsekvenser. Dessa kostnader har sedan ställts i relation till kostnaderna för insatserna och det förebyggande arbetet för att bedöma eventuella samhällsvinster. I tabell 2 sammanfattas de studerade uppföljningsindikatorerna.

Tabell 2. Studerade indikatorer, dess datakällor, uppföljningstid, koppling till insatserna samt om indikatorn som används ingår i ekonomisk utvärdering.

Indikator	Kopplat till insats	Datakälla	Täckningsgrad data*	Uppföljningstid	Jämförelsealternativ	Ingår i ekonomisk analys
Trygghet	MVP/TÅGET	Skolinspektionen	Mycket bra	2016–2018	Övriga skolor	Nej
Anmälningar till Socialtjänsten	ABC/TÅGET/MVP	Socialtjänsten	Mycket bra	2015–2019	-	Nej
Brott och våld	MVP	Lokalpolisen	Mycket bra	2015–2019	Övriga skolor	Ja
Skolprestation	MVP	Skolverket	Mycket bra	2015–2019	Övriga skolor	Ja
Livskvalitet	ABC	Vetenskaplig litteratur	Bra	Före/efter insats	Barn som ej fått insats	Ja

Förkortningar: ABC=Alla Barn i Centrum. MVP= Mentors in Violence Prevention

* Tillförlitligheten av data är beroende på datakälla. Nationella eller lokala register är nästintill heltäckande för populationen, varpå de bedöms ha mycket god tillförlitlighet. Självrapporterade enkäter har sämre tillförlitlighet, men är det hög svarsfrekvens anses de ha god tillförlitlighet. Om vetenskaplig litteratur utgår ifrån en randomiserad studie anses den vara av god tillförlitlighet.

Kostnadskonsekvenser har inte skattats för trygghet och anmälningar till socialtjänsten då det inte finns tydliga samband till långsiktiga utfall, eller för att en monetär skattning av utfallen inte är möjlig.

Ekonomisk utvärdering

Ekonomiska analyser

Två olika typer av ekonomiska analyser har genomförts för denna rapport:

1. Kostnadseffektanalys (samhällsekonomisk utvärdering).
2. Kostnadsintäktanalys (samhällsekonomisk utvärdering).

I den förstnämnda undersöks om insatsens effekt är tillräcklig i relation till insatsens kostnad. En viktig aspekt är att kostnadseffektivitet är ett relativt begrepp – en insats kan inte vara kostnadseffektiv i sig själv utan är det alltid i relation till ett jämförelsealternativ (till exempel att inte göra någon insats). I en kostnadsintäktanalys mäts hälsoutfallet i monetära termer. Resultatet blir en jämförelse av vilken insats som ger högst vinst eller bäst lönsamhet, snarare än mest nytta (hälsa) för pengarna.

Datakällor för kostnadsberäkningar som kopplas till olika indikatorer presenteras i tabell 3.

Tabell 3. Indikatorer/Ekonomiska utfall och källor för kostnadsberäkning.

Indikatorer/ Ekonomiska utfall	Källa för kostnadsberäkning
Budget	<ul style="list-style-type: none"> - Information från Botkyrka kommun - Statistiska centralbyrån - Sveriges kommuner och Regioner
Livskvalitet	<ul style="list-style-type: none"> - Vetenskaplig litteratur
Brott och våld	<ul style="list-style-type: none"> - Offentliga rapporter - Statistiska centralbyrån
Skolprestation	<ul style="list-style-type: none"> - Vetenskaplig litteratur/register

Ekonomiska utfall

Budget

I samråd med Botkyrka kommun har Uppsala universitet fått tillgång till mallar för överenskommelser mellan den förebyggande enheten på Socialförvaltningen och Utbildningsförvaltningen, med tidsuppskattning för involverade parter. Offentlig statistik över löner har använts för att skatta kostnader.

Vetenskaplig litteratur

Har använts i två syften: 1) Då statistik/data för en indikator inte hittats (detta gäller främst för ABC) samt 2) för att prognostisera långsiktiga kostnader (potentiella besparingar) utifrån kända samband mellan de indikatorer som kunnat mätas idag, och långsiktiga utfall. Detta gäller behörighet till gymnasiet och gymnasiebehörighet, som använts som indikator för bland annat framtida inkomstmöjligheter.

Rapporter och register

För att skatta kostnader för våldsbrott bland ungdomar har offentlig statistik sammanfattad i rapporter använts [31-34]. Information baserat på registerdata från en vetenskaplig studie har använts för att skatta inkomstskillnader utifrån behörighet till gymnasiet [22]. Med hjälp av svenska register från SCB och Socialstyrelsen har lönsamheten uppskattats för kommun, region och stat för avklarad gymnasieexamen [36].

Hur presenterar vi resultaten?

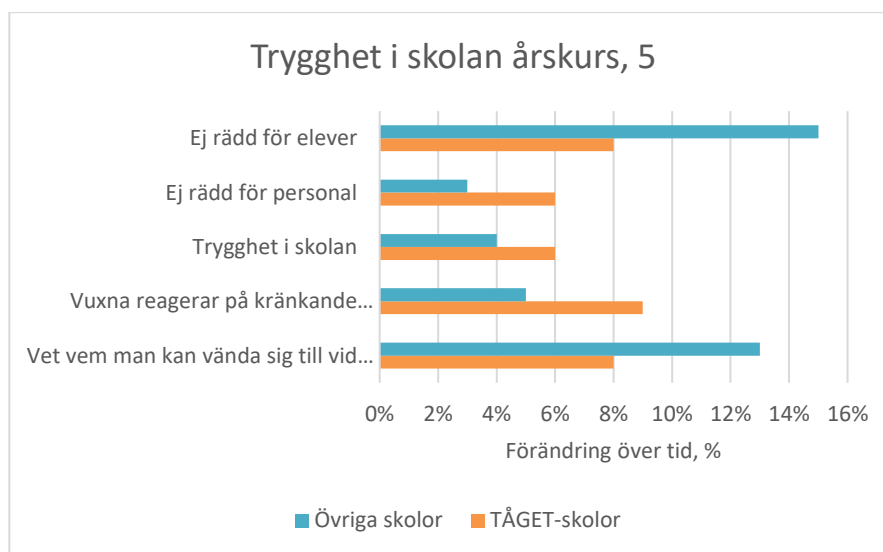
Effekter av det förebyggande arbetet presenteras som deskriptiv statistik och jämförelse mellan grupper. Här presenteras bland annat svar på frågorna:

- Finns det en skillnad i förändringar över tid mellan elever som fått en insats, i relation till övriga skolor, gällande valda indikatorer?
- Är dessa förändringar ekonomiskt lönsamma, i relation till vad insatserna kostar?

Effekter av det förebyggande arbetet

I ett antal diagram nedan visas förändring över tid på TÅGET/MVP-skolor och övriga skolor i Botkyrka kommun, gällande indikatorer såsom trygghet, våld och brott. Resultaten är presenterade utifrån olika åldrar och årskurser och om möjligt med en könsuppdelning. Senare i texten presenteras resultat utifrån anmälningar till socialtjänsten och skolprestation.

Trygghet i skolan årskurs 5

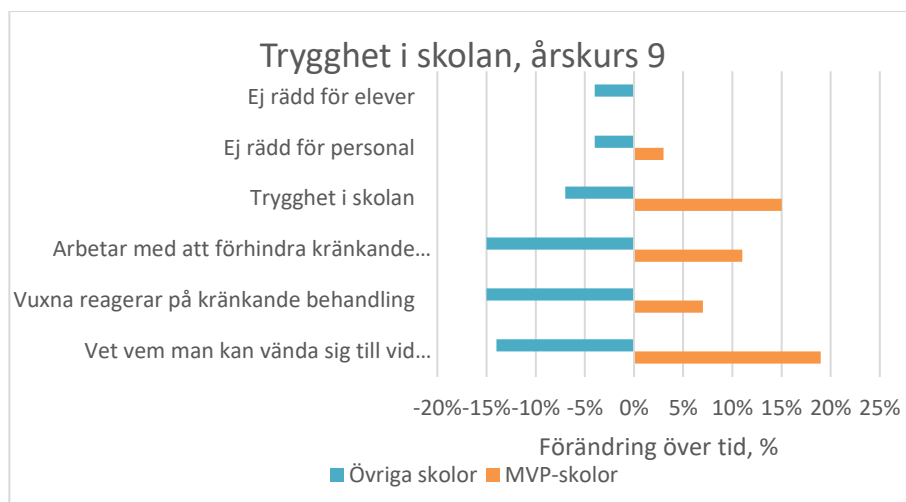

Figur 1. Förändring mellan år 2016 och 2018 för elever i årskurs 5. TÅGET-skolor i jämförelse med övriga skolor i Botkyrka kommun.

Kommentar till figur 1:

Figur 1 visar en positiv utveckling i samtliga skolor över tid när det gäller alla fem variabler. TÅGET skolorna har en större positiv utveckling än andra skolor när det gäller minskad rädsla för personal, trygghet i skolan samt att vuxna reagerar på kränkande behandling medan de andra skolorna har en större positiv utveckling när det gäller vetskap om vem man kan vända sig till och att inte vara rädd för andra elever.

Trygghet i skolan årskurs 9

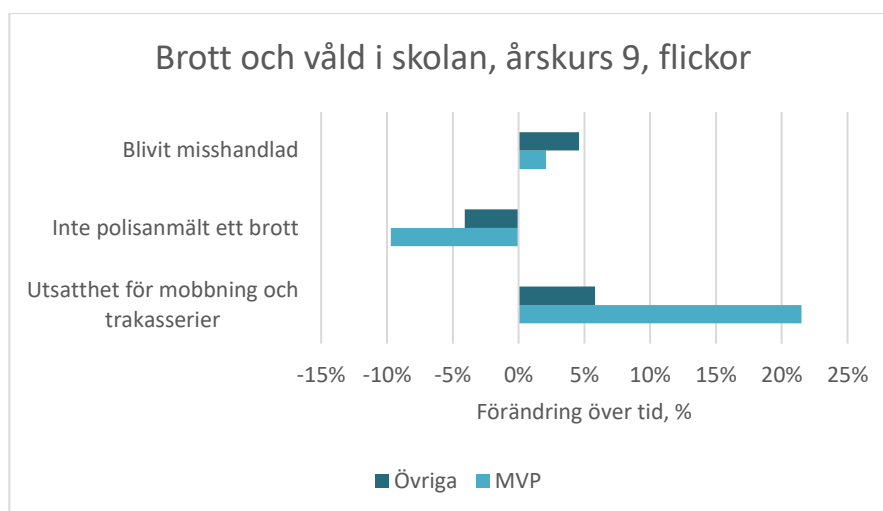

Figur 2. Förändring mellan år 2016 och 2018 för elever i årskurs 9. MVP-skolor i jämförelse med övriga skolor i Botkyrka kommun.

Kommentar till figur 2:

I figur 2 visas förändring över tid i upplevelse av trygghet bland elever i årskurs 9 uppdelat mellan elever i MVP-skolor och övriga skolor i kommunen. Data kommer från Skolinspektionen. Elever i MVP-skolor uppger ingen förändring gällande rädsla för andra elever medan man i övriga skolor sett en ökning i rädsla för andra elever. I MVP-skolor uppger också färre elever att de är rädda för personalen, medan man i övriga skolor uppger ökad rädsla. Figuren visar också att elever i MVP-skolor upplevt en ökad trygghet sedan år 2016, medan övriga skolor visar en minskad trygghet. MVP-elever uppger också att man arbetar mer med att förhindra kränkande behandling på skolan, att fler vuxna reagerar på kränkande behandling och att fler vet vilka de kan vända sig till vid kränkande behandling. Detta står i kontrast till övriga skolor som visar på motsatt utveckling.

Brott och våld i skolan

Figur 3. Förändring mellan år 2012 och 2018 för flickor i årskurs 9. MVP-skolor i jämförelse med övriga skolor i Botkyrka kommun.

Kommentar till figur 3:

I figur 3 visas förändring över tid gällande flickors svar på frågor om brott och våld i årskurs 9, en jämförelse mellan MVP-skolor och övriga skolor. Data kommer från Stockholmsenkäten. Figuren visar att det sedan år 2016 är signifikant fler flickor i MVP-skolor som uppger att de gjort en polisanmälan, eller uppger att de själva blivit utsatta för mobbning och trakasserier. Bland övriga skolor hade också signifikant fler flickor gjort en polisanmälan, men signifikant fler hade också blivit misshandlade år 2018 i jämförelse med 2016. Inga andra förändringar var signifikanta.

Vid jämförelse mellan MVP-skolor och övriga skolor såg man inga signifikanta förändringar över tid bland pojkars svar om brott och våld i årskurs 9.

Ytterligare relevanta förändringar över tid presenteras i tabell 4.

Tabell 4. Andra förändringar i kommunen mellan år 2015–2019

Indikator	Källa	Utfall	Används i den ekonomiska analysen
Antalet misstänkta ungdomar i ålder 12–20 för våldsbrott	Lokalpolisen i Botkyrka kommun	Minskning mellan år 2015 och 2019 med cirka 4 %	Ja
Antalet anmälningar till socialtjänsten	Socialtjänsten i Botkyrka kommun	Ökning mellan år 2015 och 2019 med cirka 7 %	Nej*
Behörighet till gymnasiet	Skolverket	Behörigheten i MVP-skolor ökade med 21% för flickor och 14% för pojkar, och i övriga skolor 16% för flickor och 13% för pojkar mellan år 2015 och 2019	Ja
Gymnasieexamen	Skolverket	15 % ökning i Botkyrka mellan år 2015 och 2019	Ja
Andel elever som uppnått kunskapskraven i årskurs sex	Skolverket	Ökning mellan år 2015 och 2019 med 9.1 procentenheter	Nej*

*Kostnadskonsekvenser är inte skattade för anmälningar till socialtjänsten och andel elever som uppnått kunskapskraven i årskurs sex, då det inte finns tydliga samband till långsiktiga utfall, eller för att en monetär skattning av utfallen inte är möjlig.

Kostnader för de förebyggande insatserna

Årlig kommunal kostnad (inkluderat utbildning, personalkostnad och samordning) för implementering av de förebyggande insatserna i Botkyrka kommun presenteras i tabellen nedan. Kostnader efterföljande år kan komma att minska då utbildning av personal inte behöver ske årligen.

Tabell 5. Implementeringskostnader per år för de förebyggande insatserna i Botkyrka kommun.

Kostnadspost	MVP	TÅGET	ABC
Skolan/förskolan	210 265	2 906 224	519 774
Förebyggarenheten/VPC	41 900	44 694	-
Totalt	252 165	2 950 918	519 774

Förkortningar: ABC=Alla Barn i Centrum, VPC=Våldspreventivt center, MVP=Mentors in Violence Prevention program.

Beräkningar av ekonomisk lönsamhet

Indikatorer som används i de ekonomiska analyserna presenteras i tabell 4. För utfallet ”behörighet till gymnasiet” har en kostnadsintäktnanalys använts. För utfallet ”livskvalitet” kopplat till ABC har en kostnadseffektanalys utförts. För utfallen ”gymnasieexamen” och ”misstanke om våldsbrott” har endast potentiella samhällsbesparingar (undvikna kostnader) presenterats, då dessa inte kan ställas i relation till en specifik insatskostnad. I tabell 6 nedan uppges insatskostnaden för MVP och ABC, de potentiellt undvikna kostnaderna relaterade till valda indikatorer, samt en skattning av huruvida insatsen är ekonomiskt lönsam. Mer information om hur dessa är beräknade, finns i den övergripande rapporten.

Tabell 6. Resultattabell gällande den ekonomiska lönsamheten av de förebyggande insatserna i Botkyrka kommun

Indikator	Insatser som beräkningar är gjorda för	Kostnad insats	Undvikna kostnader			Kostnad/utfall	
			Kommun	Region	Stat	Tjejer	Killar
Behörighet till gymnasiet ^a	MVP	252 165 kr	Kommun Tjejer 475 063 kr	Kommun Killar 91 589 kr		Tjejer 1,88 kr per investerad krona	Killar 0,36 kr per investerad krona
Livskvalitet ^b	ABC	519 774 kr	-			409 826 kr per QALY	
Misstanke om våldsbrott	-	-	8,25 Mkr			-	
Gymnasie-examen	-	-	Kommun 66 Mkr	Region 40 Mkr	Stat 107 Mkr	-	

Förkortningar: ABC= Alla barn i centrum, Mkr= Miljoner kr, QALY – Kvalitetsjusterat levnadsår.

^a Vi har antagit att implementering av MVP för elever i årskurs 6 (år 2015) har lett till förändringar i behörighet till gymnasiet (år 2019), varpå kostnad av en ettårig implementering av MVP beräknats (för 2015 årskull). Undvikna kostnader är ackumulerade mellan år 16-65.

^b Skattat utifrån implementering med direkta effekter under ett år.

Samtliga kostnadsposter i tabellen ovan går inte att addera. Exempelvis ökar chansen till gymnasieexamen om fler blir behöriga till gymnasiet, vilket kan leda till en dubbelräkning. Det vi dock kan se är att en positiv avkastning, framförallt för flickor, utifrån ökningen av behörighet till gymnasiet skattat utifrån den ökade livstidsinkomst som behörighet till gymnasiet kan leda till. För föräldraskapsstödsprogrammet ABC såg man en kostnadseffektkvot på cirka 410 000 kr per kvalitetsjusterat levnadsår (QALY), ett mått som är vanligt i hälsoekonomiska utvärderingar för att skatta hälsa. I Sverige brukar antas att en insats är kostnadseffektiv om den har en kostnadseffektkvot på mindre än 500 000 kr [36], vilket innebär att ABC kan anses vara kostnadseffektiv i kommunen. När det gäller våldsbrott bland ungdomar visar kostnadsskattningen på undvikna kostnader 8,25 miljoner kronor. Slutligen visar kostnadsskattningen för gymnasieexamen att både kommun, region och stat kan minska kostnader kopplade till transfereringar av bidrag och öka skatteintäkterna, i och med att fler elever i Botkyrka kommun får ut en gymnasieexamen.

Foto: Anders Löwdin / Botkyrka kommun

Diskussion

Som presenterats i denna sammanfattning finns det faktorer som bidrar till svårigheter att fastställa orsakssamband mellan insats, utfall och kostnader samt samhällsbesparingar. Men trots att resultaten bör tolkas med försiktighet kan vi göra prognoser utifrån antaganden. Antaganden är som tidigare nämnts vanliga i samhällsekonomiska beräkningar, men för utvärdering av kommunalt arbete kan fler antaganden behöva göras än vanligt. Resultaten i denna rapport bör ses som *indikationer* på den potentiella lönsamheten av det förebyggande arbetet, men med en medvetenhet om vilka antaganden som ligger till grund för dessa.

De undvikna kostnaderna är större

Det strukturella våldsförebyggande arbetet har lett till en positiv utveckling av en rad olika indikatorer i Botkyrka kommun. Delvis har vi kunnat se en positiv utveckling i hela kommunen, men också specifikt för de skolor som tagit del av de förebyggande insatserna TÅGET och MVP i jämförelse med övriga skolor. Misstanke om våldsbrott bland ungdomar har minskat i kommunen, samtidigt som en ökning av andelen elever som uppnått kunskapskraven i årskurs sex noterats. Även andelen som tagit gymnasieexamen har ökat.

Det strukturella våldsförebyggande arbetet har lett till en positiv utveckling av en rad olika indikatorer i Botkyrka kommun.

För TÅGET-skolor har vi sett en ökning i trygghet bland elever i årskurs 5, men trenden går åt samma håll även för övriga skolor i kommunen. Bland årskurs 9 kunde vi dock se att elever i MVP-skolor upplevde ökad trygghet medan elever i övriga skolor upplevde minskad trygghet. Samtidigt ökar självrapporteringen av antal polisanmälningar och utsatthet för misshandel och mobbning (Figur 3), samt även anmälningar till socialtjänsten (Tabell 4). Detta är dock ett förväntat resultat som går i linje med insatsernas syfte om flera aktiva åskådare, en ökad medvetenhet om våld samt en ökning av anmälningar till såväl polis som socialtjänst. Men det bör ställas i relation till det faktiska antalet polisanmälningar för våldsbrott som minskat (Tabell 4), vilket bidrar till att ett orsakssamband är svårt att utröna. Genom att synliggöra våld och få upp antalet anmälningar ökar inte enbart möjligheten till kostnadsbesparingar för samhället. Det ger potentiellt också vinster på individnivå då fler barn och unga kan få adekvata stödinsatser tidigt.

De förändringar som syns, bland annat bättre skolresultat, har analyserats utifrån ett långsiktigt perspektiv med grund i den socioekologiska modellen och skydds- och riskfaktorer. Bättre prestation i skolan har inte bara en inverkan på möjligheten till arbete och produktivitet på arbetsmarknaden, utan leder också till bättre hälsa och välmående. Kostnadsbesparingar kopplade till dessa långsiktiga utfall är beräknade utifrån att fler elever fått behörighet till gymnasiet samt att fler fått ut en gymnasieexamen. Ökad trygghet i skolan utifrån breda våldspreventiva insatser, som TÅGET, MVP och arbetet som utförs av VPC, kan ha lett till den minskning som setts i misstanke om våldsbrott. Detta har vi beräknat kostnadsbesparingar för. Rimligtvis har det också en långsiktig inverkan, genom bland annat förebyggande av framtida brott och bättre möjligheter på arbetsmarknaden. Denna långsiktiga inverkan har det dock inte skattats kostnader för.

Däremot har en prognos gjorts av den *potentiella* lönsamheten av den förebyggande verksamheten utifrån antagandet (baserat på forskning gällande risk- och skyddsfaktorer) att MVP i Botkyrka kommun lett till att fler blivit behöriga till gymnasiet i relation till övriga skolor.

- Vad gäller behörighet till gymnasiet sågs i kostnadsintäktsanalysen en positiv avkastning för flickor, skattat utifrån den ökade livstidsinkomst som behörighet till gymnasiet kan leda till.
- I kostnadsskattningen av våldsbrott bland ungdomar framkom att minskningen i misstanke om våldsbrott kan leda till undvikna kostnader på 8,25 miljoner kronor.
- I kostnadsskattningen för gymnasieexamen framkom att både kommun, region och stat kan minska kostnader kopplade till transfereringar av bidrag och öka skatteintäkterna, i och med att fler elever i Botkyrka kommun får ut en gymnasieexamen.
- För föräldraskapsstödsprogrammet ABC framkom en kostnadseffektkvot på cirka 410 000 kr per kvalitetsjusterat levnadsår (QALY), ett mått som är vanligt i hälsoekonomiska utvärderingar för att skatta hälsa. I Sverige brukar antas att en insats är kostnadseffektiv om den har en kostnadseffektkvot på mindre än 500 000 kr [34], vilket innebär att ABC kan anses vara kostnadseffektiv i kommunen.

Dessa kostnader går ej att addera, men visar på potentialen till kostnadsbesparingar vid förändring av olika indikatorer.

Råd till kommuner om systematisk uppföljning

För att kommuner ska kunna beräkna det sociala och ekonomiska värdet av sina förebyggande insatser bör de i ett tidigt skede identifiera relevanta indikatorer (effektmått) som kan följas upp under arbetets gång, baserat på de målbilder som kommunen satt upp. Dessa målbilder kan till exempel tas fram genom att göra en behovsanalys där områden, grupper i populationen eller problematik som kommunen vill arbeta med identifieras. Indikatorerna bör vara valida, det vill säga att de mäter vad de avser att mäta, och tillförlitliga vilket betyder att resultaten bör vara samma vid upprepade mättillfällen oavsett vem som utför testet. Förändringsprocesser som ligger till grund för potentiella förändringar i valda indikatorer är viktiga att förtydliga och ska gärna underbyggas med beprövad erfarenhet eller evidens.

För att kunna utröna ett orsakssamband mellan insatser och indikatorer bör man eftersträva att uppfylla nedanstående kriterier:

- Följa upp en kohort individer för att på individnivå kunna se förändringar över tid.
- Använda sig av en kontrollgrupp, det vill säga en så pass liknande population som den som får insatsen som möjligt, men vänta med att ge dem en insats. Detta för att kunna utröna att det är insatsen som bidragit till förändringar i indikatorer och inte något annat.

För att genomföra ovanstående punkter kan kommunen i ett tidigt skede i planeringsfasen involvera forskare för att få hjälp med att lägga upp implementeringen, uppföljningen och den efterföljande utvärderingen. Detta för att identifiera indikatorer och kunna ta reda på om insatsen leder till önskat resultat i relation till vad kommunen tidigare arbetat med.

En ytterligare väg att gå är att använda sig av ett verktyg för att mäta sociala, miljömässiga och ekonomiska effekter av det förebyggande arbetet. Ett exempel på ett sådant verktyg är SROI-metoden, Social return on investment, [37] som kan användas för att följa upp och utvärdera insatser. SROI används idag av flera ideella organisationer och kommuner.

Slutsatser

Sammanfattningsvis tyder resultaten i denna rapport på att det våldsförebyggande arbetet i Botkyrka kommun kan leda till samhällsbesparingar för olika sektorer vid olika tidpunkter. Misstanke om våldsbrott har minskat, samtidigt som fler elever blivit behöriga till gymnasiet och tagit gymnasieexamen. Utifrån forskning om skydds- och riskfaktorer är dessa resultat av stor betydelse för att främja barn och ungas utveckling samt minska risk för såväl psykiska som sociala framtida problem, som arbetslöshet och brottslighet. Problem som förutom att skapa stort lidande för individer även är kostsamma för samhället. Samtidigt ökade antalet självrapporterade polisanmälningar, misshandel och mobbning (för tjejer), samt anmälningarna till socialtjänsten. Dessa resultat är delvis väntade utifrån att syftet med flera av insatserna handlar om att synliggöra våld och få upp antalet anmälningar. Ställt i relation till resultaten om minskade våldsbrott, bör man dock vara försiktig med att tolka dessa resultat. Det är också viktigt att följa utvecklingen av dessa olika indikatorer över tid och att göra fördjupade utvärderingar för att få en större förståelse för vad som ligger bakom.

Utifrån forskning om skydds- och riskfaktorer är dessa resultat av stor betydelse för att främja barn och ungas utveckling samt minska risk för såväl psykiska som sociala framtida problem.

Även om vi utifrån tillgängliga data inte kan avgöra vilka förändringsprocesser som kan ha lett till förändringar i de indikatorer som valts ut för denna rapport, kan den minskade brottsligheten och de förbättrade skolresultaten potentiellt leda till stora samhällsbesparingar. Störst besparing kan ses utifrån ett ökat antal elever med gymnasieexamen, som kan generera framtida kostnadsbesparingar på upp till 66 miljoner för kommunen, 40 miljoner för regionen och 107 miljoner för staten. Och framförallt leda till ett minskad lidande och en förbättrad hälsa hos Botkyrkas invånare.

Referenser

---

1. Socialdepartementet (2018) God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik. Sverige
2. Dahlgren G, Whitehead M (1991) Policies and strategies to promote social equity in health. Stockholm
3. Fergusson DM, Horwood LJ, Ridder EM (2005) Show me the child at seven: The consequences of conduct problems in childhood for psychosocial functioning in adulthood. *J Child Psychol Psychiatry Allied Discip* 46:837–849
4. Erskine HE, Norman RE, Ferrari AJ, Chan GCK, Copeland WE, Whiteford HA, Scott JG (2016) Long-Term Outcomes of Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder and Conduct Disorder: A Systematic Review and Meta-Analysis. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 55:841–850
5. Balkfors A, Bokström T, Salonen T (2020) Med framtiden för sig – en ESO-rapport om sociala investeringar [With the future at hand - an ESO-report on social investments]. Stockholm
6. García JL, Heckman JJ, Leaf DE, Prados MJ (2017) Quantifying the Life-cycle Benefits of an Influential Early Childhood Program*.
7. Heckman JJ, Hyeok Moon S, Pinto R, Savelyev PA, Yavitz A (2009) The Rate of Return to the High/Scope Perry Preschool Program. NBER Work. Pap. No. 15471
8. Folkhälsokollen (2020). Regionens databas Folkhälsokollen: <http://www.folkhalsokollen.se/>
9. Brå (2020) Brottsförebyggande rådets databas över anmälda brott: <https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/anmalda-brott.html>
10. Jämställdhetsmyndigheten (2019) Inget att vänta på - Handbok för våldsförebyggande arbete. Göteborg
11. Messerschmidt JW (1993) Masculinities and crime - Critique and Reconceptualization of Theory. Rowman & Littlefield
12. Lundgren R, Amin A (2015) Addressing Intimate Partner Violence and Sexual Violence Among Adolescents: Emerging Evidence of Effectiveness. *J Adolesc Heal* 56:S42–S50
13. Miller E, Jones K, McCauley H (2018) Updates on adolescent dating and sexual violence prevention and intervention. *Curr Opin Pediatr* 30:1
14. Bäckman O, Estrada F, Nilsson A (2020) Den ojämlika brottsligheten: Lagföringsutvecklingen i demografiska och socioekonomiska grupper 1973-2017. Stockholm
15. Dost F (2020) Ny forskning: Förändrade könsnormer kan leda till färre brott. In: Sveriges Radio. <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=5335&artikel=7479869>.
16. Campbell SB, Shaw DS, Gilliom M (2000) Early externalizing behavior problems: toddlers and preschoolers at risk for later maladjustment. *Dev Psychopathol* 12:467–488
17. Kellam SG, Ling X, Merisca R, Brown CH, Ialongo N (1998) The effect of the level of aggression in the first grade classroom on the course and malleability of aggressive behavior into middle school. *Dev Psychopathol* 10:165–185

18. Moffitt TE, Caspi A, Harrington H, Milne BJ (2002) Males on the life-course-persistent and adolescence-limited antisocial pathways: follow-up at age 26 years. *Dev Psychopathol* 14:179–207
19. Staff J, Kreager DA (2008) TOO COOL FOR SCHOOL? VIOLENCE, PEER STATUS, AND HIGH SCHOOL DROPOUT*. *Soc Forces* 87:445–471
20. Klomek AB, Sourander A, Elonheimo H (2015) Bullying by peers in childhood and effects on psychopathology, suicidality, and criminality in adulthood. *The Lancet Psychiatry* 2:930–941
21. Kutsyuruba B, Klinger DA, Hussain A (2015) Relationships among school climate, school safety, and student achievement and well-being: a review of the literature. *Rev Educ* 3:103–135
22. Hultkrantz L, Karpaty P, Vimefall E (2017) Education-earnings linkage for assessing societal benefits of interventions for children and youth in Sweden. *Psychosoc Interv* 26:171–179
23. Machin S, Marie O, Vujić S (2011) The Crime Reducing Effect of Education*. *Econ J* 121:463–484
24. Hjalmarsson R, Holmlund H, Lindquist MJ (2015) The Effect of Education on Criminal Convictions and Incarceration: Causal Evidence from Micro-data. *Econ J* 125:1290–1326
25. Ward K (2002) MVP High School Evaluation report 1999-2002.
26. Länsstyrelsen i Stockholm (2018) En pilotutvärdering av: Det universella våldspreventiva skolprogrammet TÅGET. Stockholm, Sverige
27. Ulfsdotter M, Enebrink P, Lindberg L (2014) Effectiveness of a universal health-promoting parenting program: a randomized waitlist-controlled trial of All Children in Focus. *BMC Public Health* 14:1083
28. Fahlgren A, Hellfeldt K (2018) Effektiv samordning för trygghet (EST) – En utvärdering.
29. Briggs A, Sculpher M, Claxton K (2006) Decision modelling for health economic evaluation. Oxford University press, New York
30. Briggs AH, Weinstein MC, Fenwick E AL, Karnon J, Sculpher MJ, David Paltiel A (2012) Model Parameter Estimation and Uncertainty: A Report of the ISPOR-SMDM Modeling Good Research Practices Task Force-6 on Behalf of the ISPOR-SMDM Modeling Good Research Practices Task Force Background to the Task Force. *Value Heal* 15 15:835–842
31. Åklagarmyndigheten (2019) Årsredovisning 2018 (Åklagarmyndigheten: årsredovisningar). Stockholm, Sverige
32. Polismyndigheten (2019) Årsredovisning 2018 (Polismyndigheten: årsredovisningar). Stockholm, Sverige
33. Sveriges domstolar (2017) Rättshjälp och taxor 2018. Domstolsverket, Jönköping
34. Brottsoffermyndigheten (2019) Ersättning vid brott. <https://www.brottsoffermyndigheten.se/ersattning>. Accessed 17 Aug 2020
35. Umeå Universitet (2020) Kalkylverktyget KAMSO. <https://www.umu.se/forskning/grupper/kamso/berakningsverktyget/%0A>.
36. Statens Beredskap för Medicinska Utvärderingar (SBU) (2017) Hälsoekonomiska utvärderingar.
37. Serus (2020) SROI - Social return on investment. <http://sroi.se/>. Accessed 7 Oct 2020

Länsstyrelsen i Stockholm – en
samlade kraft för en hållbar framtid.

Mer information kan du få av
Länsstyrelsens enhet för social utveckling
Tfn: 010-223 10 00

Rapporten hittar du på vår webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm